

Узагальнення результатів міжнародного досвіду неформальної освіти дозволяє не лише виявити зв'язок поняття неформальної освіти з дискурсом освіти протягом життя, а й визначити її суб'єктивні характеристики.

Навчання одночасно може бути приемним і корисним процесом та здійснюватися як у навчальних організаціях, так і поза їх межами.

Неформальна освіта цікава тим, що не має примусового характеру, орієнтована на конкретні освітні запити, ґрунтується на високій мотивації особистості та внутрішній відповідальності учнів за результат навчання, швидкої адаптації до умов освітнього середовища, які постійно змінюються.

Список використаних джерел

1. Дьюї, Джон. *Філософський енциклопедичний словник* / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Абрис, 2002. 742 с.
2. Ковалів Н. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. *Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник*. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
3. Кумбс П., Ахмед М. *Боротьба з бідністю в сільській місцевості: як може допомогти неформальна освіта (англійською)*. Дослідницька публікація Світового банку Вашингтон, округ Колумбія: група Світового банку. URL: <http://documents.worldbank.org/curated/en/656871468326130937/Attacking-rural-poverty-how-nonformal-education-can-help> (дата звернення: 15.01.2023).
4. Прийма С. М., Аніщенко О. В. Інформальна освіта. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua> (дата звернення: 18.01.2023).
5. Прийма С. М., Аніщенко О. В. Неформальна освіта. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua> (дата звернення: 12.01.2023).
6. Прийма С. М., Аніщенко О. В. Формальна освіта. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua> (дата звернення: 20.01.2023).
7. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 22.01.2023).
8. Coombs P., Ahmed M. *Attacking Rural Poverty: How Nonformal Education Can Help. A Research Report for the World Bank Prepared by the International Council for Educational Development*. John Hokins Unservity Press. 1974. P. 292.
9. Knowles M. S. (1962). *A History of the Adult Education Movement in the USA*. New York, NY: Holt, Rinehart & Winston.

Станіслав ТАРЕЛКО

ВПЛИВ ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ НА ЗАКОНОДАВСТВО У СФЕРІ ОСВІТИ

У сучасному світі, що стрімко розвивається, у світі, де все більшу вагу має інтелектуальна праця, результати інтелектуальної діяльності, все більшого значення набуває інформація, а також сфери людської життєдіяльності, з нею пов'язані, наприклад, комунікації, які служать для передачі певної інформації. У цьому контексті система освіти відіграє значну роль, оскільки завдяки ній стає можливим збереження та примноження існуючих знань, забезпечується еволюційна поступальність розвитку людства. В основі формування системи освіти, зокрема правовими, законодавчими методами лежить освітня парадигма.

М. Батечко та М. Михайличенко вважають, що освітня парадигма завжди, в будь-яку історичну епоху виступає в ролі парадигмальної ідеї розвитку освіти. Місія педагогіки полягає в зміні та динаміці освітньої парадигми, як такої, що надає підґрунтя

інноваційним підходам щодо розвитку освітньої галузі, змісту та організації навчання і взаємодії основних суб'єктів освіти [1].

Освітня парадигма суттєво впливає на методи та стратегії, які використовуються в освітній програмі, формуючи підхід до викладання та навчання. Розглянемо, як різні освітні парадигми впливають на методи та стратегії.

Біхевіористська парадигма, заснована на принципах біхевіоризму, наголошує на важливості зовнішнього підкріплення та обумовлення для сприяння навчанню. Методи та стратегії в цій парадигмі спрямовані на створення структурованого та контрольованого навчального середовища, яке полегшує набуття конкретних знань і навичок [3].

Конструктивістська парадигма наголошує на активному створенні знань учнями через їхню взаємодію з навколишнім середовищем і соціальні взаємодії [4]. Методи та стратегії в цій парадигмі зосереджені на сприянні дослідженню студентів, запитах і практичному досвіді [2]. Ці методи заохочують учнів будувати власне розуміння, залучатися до критичного мислення та встановлювати зв'язки між новою інформацією та їхніми попередніми знаннями.

Соціокультурна парадигма, створена під впливом роботи Льва Виготського, підкреслює роль соціальних взаємодій і культурного контексту в навчанні. Методи та стратегії в цій парадигмі наголошують на спільному навчанні, каркасі та використанні автентичних завдань [6]. Ці методи сприяють взаємодії, співпраці та розвитку навичок мислення вищого рівня через соціальні та культурні контексти.

Гуманістична парадигма зосереджується на цілісному розвитку учнів, цінуючи їхні унікальні потреби, інтереси та самостійне навчання [5]. Методи та стратегії в цій парадигмі спрямовані на створення сприятливого середовища, орієнтованого на учня. Вчителі, які використовують гуманістичні стратегії, можуть використовувати такі методи, як дискусії, орієнтовані на учня, індивідуальні навчальні плани та заходи для саморефлексії [3]. Ці методи надають пріоритет особистісному зростанню, автономії та внутрішній мотивації учнів.

Підсумовуючи, різні парадигми призводять до різних підходів до викладання та навчання.

Освітня парадигма суттєво впливає на освітнє законодавство, оскільки законодавці та політики спираються на різні освітні парадигми для формування освітньої політики, нормативних актів і структур. Дослідимо, як освітня парадигма впливає на законодавство про освіту.

Цілі та результати. Освітня парадигма впливає на цілі та результати, яких законодавство прагне досягти в освіті. Різні парадигми віддають пріоритет різним аспектам освіти, таким як набуття знань, критичне мислення, цілісний розвиток або соціальні та культурні контексти. Наприклад, законодавство, на яке впливає біхевіористська парадигма, може зосереджуватися на стандартизованому тестуванні та вимірних результатах, наголошуючи на володінні змістом. Навпаки, законодавство, на яке впливає конструктивістська парадигма, може надавати пріоритет студентській активності, навичкам вирішення проблем і здатності застосовувати знання в контексті реального світу [7].

Навчальна програма та оцінювання. Освітня парадигма впливає на законодавство, пов'язане з розробкою навчальних програм і практикою оцінювання. Рамки навчальної програми та керівні принципи формуються на переконаннях основної парадигми про те, чого слід навчати, як це має навчатися та як навчання має оцінюватися. Наприклад, законодавство, на яке впливає біхевіористська парадигма, може сприяти стандартизованій навчальній програмі з визначеним змістом і наголошувати на високому тестуванні для цілей підзвітності. Навпаки, законодавство, на яке впливає конструктивістська парадигма, може підтримувати більш гнучкі та орієнтовані на

студента навчальні програми, сприяючи альтернативним методам оцінювання, які вимірюють глибше розуміння та критичне мислення [10].

Методи навчання та педагогічні підходи. Освітня парадигма впливає на законодавство щодо методів навчання та педагогічних підходів. Законодавство може відображати переваги певної парадигми щодо стратегій навчання та ролі вчителів. Наприклад, законодавство, на яке впливає біхевіористська парадигма, може заохочувати традиційне лекційне навчання та класи, орієнтовані на вчителя. На відміну від цього, законодавство, що ґрунтується на конструктивістській парадигмі, може сприяти підходам, орієнтованим на учня, таким як кооперативне навчання, проєктне навчання або навчання на основі запитів [9].

Справедливість і залучення. Освітня парадигма також впливає на законодавство, яке стосується справедливості та інклюзії в освіті. Різні парадигми мають різні погляди на те, як усунути диспропорції та забезпечити справедливі освітні можливості. Законодавство, на яке впливає соціокультурна парадигма, може віддавати пріоритет інклюзивним практикам, педагогіці з урахуванням культурних особливостей і підтримці різноманітних учнів. Навпаки, законодавство, на яке впливає біхевіористська парадигма, може більше зосереджуватися на стандартизації та підзвітності, що потенційно може призвести до небажаних наслідків для маргінальних студентів [8].

Важливо зазначити, що освітнє законодавство залежить від сукупності факторів, включаючи суспільні потреби, політичні ідеології та дані досліджень. Проте освітня парадигма, що лежить в її основі, відіграє значну роль у формуванні загального напрямку та пріоритетів освітньої політики.

Підсумовуючи, освітня парадигма має суттєвий вплив на освітнє законодавство. Цілі та результати, навчальна програма та практика оцінювання, методи навчання та підходи до справедливості та інклюзії – усе це залежить від основної освітньої парадигми. Розуміння цього зв'язку має вирішальне значення для політиків і законодавців для розробки законодавства, яке узгоджується з їхніми передбачуваними освітніми цілями та забезпечує найкращі можливі результати для учнів.

З точки зору законодавства, освітня парадигма формує цілі та результати, навчальну програму та практику оцінювання, методи викладання, а також міркування справедливості та інклюзії в освітній політиці. Законодавство, на яке впливає біхевіоризм, може наголошувати на стандартизованому тестуванні, вимірних результатах та орієнтованому на вчителя навчанні. Законодавство, створене під впливом конструктивізму, може надавати перевагу залученню студентів, навикам вирішення проблем, гнучким навчальним програмам і альтернативним методам оцінювання. Крім того, законодавство може по-різному вирішувати питання справедливості та інклюзії залежно від парадигми, причому соціокультурні парадигми надають перевагу інклюзивним практикам і педагогіці, що відповідає культурі.

Розуміння впливу освітньої парадигми як на методи, так і на стратегії в освітніх програмах і законодавстві має вирішальне значення для освітян, політиків і законодавців, щоб розробити ефективний і значущий освітній досвід і політику, яка відповідає їхнім бажаним освітнім цілям.

Список використаних джерел

1. Батечко Н., Михайліченко М. Еволюція освітніх парадигм у сучасному науковому дискурсі. *Освітнологія*. 2020. № 9. С. 29–37.
2. Jonassen, D. H., Howland, J., Marra, R. M., Crismond, D. P. (2008). *Meaningful learning with technology* (3rd ed.). Pearson.
3. Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.). Harper & Row.
4. Piaget, J. (1970). *Science of education and the psychology of the child*. Orion Press.
5. Rogers, C. R. (1969). *Freedom to learn*. Charles E. Merrill.

6. Rogoff, B. (1990). *Apprenticeship in thinking: Cognitive development in social context*. Oxford.
7. Kantek, F. (2015). Educational paradigms and teaching styles. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 197, 179–186.
8. Ladson-Billings, G. (1995). Toward a theory of culturally relevant pedagogy. *American Educational Research Journal*, 32 (3), 465–491.
9. Prawat, R. S. (1992). Teachers' beliefs about teaching and learning: A constructivist perspective. *American Journal of Education*, 100 (3), 354–395.
10. Stiggins, R. J. (1994). *Student-centered classroom assessment* (2nd ed.). Merrill.

Роман ПІДДУБНИЙ

ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

ПАТРІОТИЗМ – це, образно кажучи, сплав почуття й думки,
осягнення святині – Батьківщини – не тільки розумом,
а й передусім серцем.

В. Сухомлинський

Проблема національно-патріотичного виховання військовослужбовців є актуальною та надзвичайно важливою у вітчизняній педагогічній науці. У сучасних умовах воєнного стану національно-патріотичне виховання військовослужбовців спрямоване: по-перше, на формування у них патріотичних почуттів, по-друге, любові до Батьківщини, по-третє, готовності захищати її від зовнішніх загроз.

Проблемі вихованню у підростаючого покоління патріотизму надавали першочергового значення відомі науковці: Г. Вашенко, О. Духнович, І. Огієнко, С. Русова, В. Сухомлинський, К. Ушинський та ін. Питання формування у молоді патріотичних почуттів, національної самосвідомості розглядали українські вчені: О. Вишневський, О. Коркишко, В. Кузь, М. Сметанський, М. Стельмахович, Б. Ступарик, К. Чорна та ін. Психологічні аспекти етносвідомості та патріотизму належать праці: І. Бега, Й. Боришевського, П. Гнатенко, В. Павленко, М. Пірен, С. Тагліна, О. Хрущ та ін.

Оскільки, на сьогодні відсутній єдиний підхід до проблеми національно-патріотичного виховання, тому узагальнюючи вказані праці науковців і педагогів, зробимо спробу уточнити сутність дефініції патріотизм. С. Гончаренко у «Педагогічному словнику» дає наступне визначення, «патріотизм — одне з найглибших громадянських почуттів, змістом якого є любов до батьківщини, відданість своєму народові, гордість за надбання національної культури. Патріотизм виявляється в практичній діяльності, спрямованій на всебічний розвиток своєї країни, захист її інтересів» [Гончаренко с. 249].

У педагогічному словнику за редакцією М. Ярмаченко поняття «патріотизм» визначено як «суспільний і моральний принцип, що характеризує ставлення людей до своєї країни, яке виявляється в певних діях і складному комплексі суспільних почуттів, що звичайно називається любов'ю до Батьківщини» [14].

Співзвучно з попередніми репрезентоване визначення цього поняття в «Енциклопедії освіти», де зазначено, що патріотизм потрактуовується як «суспільний моральний принцип діяльного ставлення до свого народу, що віддзеркалює національну гордість і любов до Вітчизни, громадянську відповідальність за її долю, а також емоційне підпорядкування особистістю свого життя спільним національним інтересам і виявляється в готовності служити Батьківщині й захищати її від ворогів» [Енциклопедія 6, 633].